

vsak Dantejev stih svet; tega stiha pa, kjer Dante očitno pripoznava, da je onkraj Jadranskega morja slovenski, slavski svet, se nočejo spomniti.

In Ariosto? V IV. spevu svojega Besnega Rolanda (Orlando furioso) potuje junakinja Bradamante po južni Franciji ter pride (kitica 11) na gorovje Pirenejev, odkoder zagleda, proti zapadu idoč, obalo Španije in Francije, prav kakor vidi človek z vrha Apeninov i s l a v s k o (slovensko) i tirensko morje:

Di monte in monte e d' uno in altro bosco
Giunsero ove l' altezza di Pirene
Può dimostrar (se non è l' aer fosco)
E Francia e Spagna, e due diverse arene;
Come Apenin scopre il mar Schiavo e il Tosco
Dal gogo onde a Camaldoli si viene...

Za Ariosta je bilo torej današnje Jadransko morje slovansko, ne pa — italijansko; za »mare latino«, »mare italiano«, »mare nostro« ga je naredil šele največji frazer italijanskega slovstva — žid G. d' Annunzio.

Mazzini in slovansko Primorje. Toliko slavljeni italijanski rodoljub Giuseppe Mazzini (1805—1875) pravi v svojem spisu »Doveri dell' uomo« (Dolžnosti človekove) v poglavju: »Dolžnosti do domovine« to-le:

»A voi, uomini nati in Italia, Dio assegnava, quasi prediligendovi, una Patria meglio definita d' Europa. In altre terre segnate con limiti più incerti o interrotti, possono insorgere questioni che il voto pacifico di tutti scioglierà un giorno, ma che hanno costato e costeranno forse ancora lagrime e sangue: sulla vostra no. Dio v' ha steso intorno linee di confini sublimi innegabili; da un lato i più alti monti d' Europa, l' Alpi; dall' altro il Mare, l' immenso Mare. Aprite un compasso: collocate una punta al Nord dell' Italia, su Parma; appuntate l' altra agli sbocchi del Varo e segnate con essa, nella direzione delle Alpi, un semicerchio: quella punta, che andrà, compito il semicerchio, a cadere sugli sbocchi dell' Isonzo, avrà segnato la frontiera, che Dio vi dava. Sino a quella frontiera si parla, s' intende la vostra lingua: oltre quella non avete diritti.«

T. j. v slovenskem prevodu: »Vam, Italijanom, je odkazal Bog, kakor da vas ljubi bolj od drugih, domovino, ki ima v vsej Evropi najboljše naravne meje. V drugih deželah z manj določnimi ali bolj pretrganimi mejami morejo nastati prepiri, ki jih bo sicer nekoč razrešilo mirovno sodišče vseh, a so doslej stali in bodo še stali krvave solzé: zbog vaše zemlje teh preprirov ne bo. Bog je potegnil okoli vaše zemlje mejne črte, vzvišene nad vsak dvom; na eni strani Alpe, najvišje gorovje Evrope; na drugi strani morje, neizmerno morje. Odprite šestilo: zapičite en krak na sever Italije, v Parmo; drugi krak pa v ustje rečice Varo in zaznamujte v smeri proti Alpam polukrog: tista konica, ki bo, dovršivši polukrog, zadela ob ustje Soče, bo označila mejo, ki vam jo je dal Bog. Do tiste meje se govori in razume vaš jezik; onkraj nimate pravice.«

Današnji Italijani imajo za to svarilo svojega narodnega apostola gluha ušesa. (Po »Omladini«.)

Italijanski pesnik G. Giusti (1809—1850) o bratstvu bivše Avstrije. Giusti je bil za Dantejem največji zastopnik politične satire v italijanskem slovstvu; bil

je ljubljene mladine. V svojih pesmih je zahteval neodvisnost Italije od tujega gospostva, navduševal se je pa tudi za bratstvo vseh narodov sveta. Skoro ob istem času, ko je pri nas Prešeren zapel v svoji Zdravljici (l. 1844):

»Živé naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat' dan...«

je Giusti zložil eno svojih najlepših pesmi: Sant' Ambrogio (t. j. V cerkvi sv. Ambroža v Milanu). Bilo je l. 1846. Pesnik pripoveduje:

(Kitica 3.):

Vstopil sem. V cerkvi sem videl vse polno vojakov,
tistih vojakov gori od severa,
Čehov in Hrvatov (Boemi e Croati),
postavljenih v naš vinograd, opravljat službo kolov:
in res so stali kakor koli,
kot so navajeni stati pred generali,
s svojimi sršečimi brki in strašnimi gobci,
stali so pred Bogom ravni ko sveča.

(Kitica 4.):

Obstal sem zadaj; zakaj občutil sem,
prišedši iznenada med tisto ljudstvo,
kaj bi tajil! — neki gnus...
Dušilo me je, smrdelo mi je;
lojéve so se mi zdele
v tisti lepi hiši Gospodovi
celó sveče vélikega oltarja.

(Kitica 5.):

A tedaj, ko se je svečenik pripravljal,
da posveti mistično jed,
mi je nenadoma tam od oltarja
udaril na uho sladek glas vojaške godbe.
Iz vojaških trobent so prihajali glasovi
kakor glasovi vzdihujočih v hudi bridkosti,
kakor glasovi njih, ki se spominjajo izgubljene sreče.

(Kitica 6.):

Bila je neka skladba Verdijeva...
tista: »O Signor, dal tetto natio« (Gospod, daleč proč od strehe
ki je že toliko prsi pretresla in navdušila. [rodne],
Tedaj sem začel postajati drug človek:
in kakor da so ti tuji možje
ljudje iz mojega ljudstva,
sem se nehoté približal njih četi.

(Kitica 7.):

Kdo naj mi zameri? Skladba je lepa,
in potem je tudi naša, in igrali so jo, kakor treba;
z umetnostjo in z razumom,
ki služi umetnosti, se predsodki izganjajo.
Ko pa je godba potihnila,
se mi je polagoma vračala prejšnja odpornost.
Kar naenkrat pa je...
iz tistih surovih ust

(Kitica 8.):

priplula skozi sveti zrak na lahnih perotih
nemška pesem (un cantico tedesco) k Bogu;
bilá je molitev, a meni se je zdela kakor izdihovanje,
glasovi resni, mili, veličastni,